

FAMILIE-/ARVERET – OMPRØVEN I FEBRUAR 2016

Opgave 1

Ægtefællerne Mikkel og Hanne var blevet gift i 2008. De havde boet sammen et par år før ægteskabet og havde da købt en ældre ejerlejlighed i lige sameje. Hver havde betalt halvdelen af udbetalingen på i alt 300.000 kr., og de havde været enige om, at den resterende købesum skulle finansieres ved lån, der ikke var afdragsfrie. De havde oprettet en fælles konto, hvorpå de hver især indsatte 10.000 kr. månedlig til alle de fælles udgifter.

Umiddelbart før ægteskabets indgåelse oprettede de en formgyldig ægtepagt, hvori det var bestemt, at Mikkels VW Golf, årgang 2006, der da var 200.000 kr. værd, og Hannes aktier i Novo Nordisk, der da var 500.000 kr. værd, skulle være den pågældendes fuldstændige særeje.

Da økonomien i 2012 var god, enedes de om at renovere ejerlejligheden med nyt køkken og bad. De fik et overslag på moderniseringen på 300.000 kr. Den endelige omkostning blev dog på 400.000 kr., men værdistigningen var også på mindst 400.000 kr. Mikkel havde under ombygningen fået et nyt job, der nødvendiggjorde, at han købte en driftssikker bil. De aftalte derfor, at Hanne i første omgang skulle betale hele moderniseringen. Hun skaffede pengene ved at sælge nogle af sine aktier i Novo Nordisk. Mikkel anskaffede i begyndelsen af 2013 en nyere VW Golf. Han gav sin VW Golf 2006 i bytte for 80.000 kr. af prisen på i alt 250.000 kr. og betalte 130.000 kr. med sin under ægteskabet opsparede løn. Restkøbesummen på 40.000 kr. blev klaret ved optagelse af et billån. Ægtefællerne fortsatte med at ligestille alle udgifterne til ejerlejligheden over den fælles konto. Mikkel betalte selv alle udgifterne til bilen og billånet med sin løbende indtægt.

Imidlertid begyndte ægteskabet at gå dårligt, da Hanne efter en abort i 2014 ikke havde det så godt. Det endte med en skilsmisse på grund af Mikkels utroskab.

På skiftet ejede ægtefællerne følgende: Ejerlejligheden med en friværdi på 800.000 kr. Golfen købt i 2013, værdi 150.000 kr., restgælden i Golfen var 10.000 kr. Mikkel havde som led i sit arbejde en sædvanlig pensionsordning. Dens værdi var 340.000 kr. Hanne havde sine resterende Novo Nordisk-aktier til en værdi af 600.000 kr., en supplerende

egenpensionsordning til en værdi af 280.000 kr., som hun selv havde oprettet, samt en almindelig arbejdsmarkedspension til en værdi af 310.000 kr. Begge Hannes pensionsordninger var opsparet under ægteskabet. Endelig var der Hannes øvrige bodelsmidler for 60.000 kr. og Mikkels øvrige bodelsmidler for 8.000 kr.

I alt værdier for 2.538.000 kr.

Ægtefællerne kunne ikke enes om bodelingen. Begge mente, at de havde krav i anledning af hus- og bilkøbet, og de kunne hverken enes om størrelsen eller karakteren af disse krav. De kunne heller ikke enes om pensionsordningernes behandling.

- 1. Hvilke krav kan hver af ægtefællerne rejse på skiftet?**
- 2. Giv en begrundet redegørelse for, hvilken størrelse disse krav bør ansættes til.**
- 3. Hvordan skal boets værdier herefter deles?**

Løsningsvejledning til opgave 1

1. Ægtepagten

Ægtepagten er gyldig og etablerer en blandet formueordning, jf. RVL § 28, stk. 1, nr. 2, og stk. 2. Alene bilen og aktierne skulle være særeje. Alt andet er fælleseje. Da både bilen og en del af aktierne er solgt, er særejet til stede i form af de resterende aktier samt i surrogater, jf. RVL § 28, stk. 3, og i vederlagskrav, jf. RVL § 23, stk. 3.

Familieret 2012 s. 133, 136, 145, 147, 180, 184-188 og 276-278.

2. Hannes betaling af de 400.000 kr. til ejerlejligheden

A. Hannes betaling til Mikkels andel

Da ejerlejligheden ejes i lige sameje, har Hanne efter moderniseringen betalt 200.000 kr. til et aktiv, der ejes af Mikkel. Det blev aftalt, at Hanne "indtil videre" skulle betale hele beløbet. Det må betyde, at der ikke er tale om en gave, der i øvrigt ville være ugyldig pga. manglende ægtepagt. Om der er tale om et lån, eller om ægtefællerne intet har aftalt, er i denne situation uden betydning, idet beløbet ikke kan betragtes som en RVL § 2-ydelse. Det er et større enkeltstående beløb overført fra den enes formue til den andens formue. Der er ikke betalinger "den anden vej". Er der tale om et lån, har Hanne krav på tilbagebetaling af 200.000 kr. Er der tale om et krav efter almindelige formueretlige regler, har Hanne krav på at få alle 200.000 kr., da værdistigningen på ejerlejligheden i hvert fald svarede til det indskudte beløb. At Hanne faktisk har tabt på salget af Novo Nordisk-aktierne, som hun solgte for at stille de 200.000 kr. til disposition, var hendes eget valg og kan ikke forhøje kravet.

Kravet er et passiv i Mikkels bodel, da det er anvendt til ejerlejligheden, der er fælleseje, men et særejeaktiv i Hannes formue, da det er surrogat for Hannes særejeaktier, jf. ægtepagten og RVL § 28, stk. 3.

Familieret 2012 s. 226, 234-240 og 265 f.

B. Hannes betaling af egen andel

Hanne har ved betalingen af de 200.000 kr. til sin egen samejeandel forbedret sit fælleseje med særejmidler. Det udløser et krav på vederlag, jf. RVL § 23, stk. 3. Kravet kan kun dækkes i Hannes bodelsoverskud. Intet taler for at nedsætte kravet, da moderniseringen i hvert fald svarede til det indskudte beløb. Det kan overvejes, om Hanne skal have mere end de 200.000 kr., hvis ejendommen siden et steget i værdi på grund af udefrakommende faktorer. *Da* hendes andels værdi er 400.000 kr., *da* hun har betalt 200.000 kr. til forbedring, *da* hun har betalt 150.000 kr. i udbetaling, *og da* hun har betalt afdrag på sin del af gælden i 8-9 år, taler intet for, at der er sket en værdistigning, og dermed intet for en opregulering af vederlagskravet.

Familieret 2012 s. 186-187 og 276-278.

3. Bilen

Da Mikkel køber bilen, anvender han til udbetalingen såvel fællesejemidler, sin opsparede løn, som særejmidler, sin bil, der var særeje i henhold til ægtepagten. Da han anvender 80.000 kr. fra særejet, men 130.000 kr. fra fællesejet, bliver bilen og restgælden på bilen

fælleseje, mens særejeindskuddet udløser et krav efter RVL § 23, stk. 3. Udgangspunktet for størrelsen af særejebeskyttelseskravet er det indskudte beløb. Men da bilen er faldet 100.000 kr. i værdi, bør det overvejes, om kravet skal reguleres ned. Sætter man i sådanne situationer ikke kravet ned, vil det give urimeligt store særejebeskyttelseskrav ved indskud i fællesejeaktiver, der utvivlsomt falder i værdi, fordi alene fællesejet derved belastes af værdifaldet, mens særejet fredes. Bilen har tabt 2/5 af sin værdi, hvilket for at få en rimelig balance mellem fælleseje og særeje kunne føre til en forholdsmæssig reduktion af særejebeskyttelseskravet, altså ned til 48.000 kr.

Familieret 2012 s. 145, 147 og 186-188.

4. Samlet vurdering

Mikkel har mistet særejeværdier på grund af værdiforringelsen på bilen, der var til hans brug. Hanne har mistet værdi ved at stille beløbet til moderniseringen til rådighed for Mikkel. At hun til gengæld har haft en værdistigning på særejeaktierne, skyldes udefrakommende faktorer kombineret med den af dem valgte formueordning. I øvrigt har de delt de løbende udgifter lige, og deres øvrige opsparing i fællesejet deles reelt også lige. Der er derfor ingen grund til yderligere skønsmæssige justeringer af kravene.

Familieret 2012 s. 187.

5. Pensionsordningerne

Begge har pensionsordninger. Hver har en sædvanlig arbejdsmarkedspension, som kan udtages forlods som rimelig, jf. RVL § 16 b, stk. 1. Hannes supplerende private pension kan til dels udtages forlods, idet hun forlods udtager den mindste pension. Hun kan udtage så meget af den supplerende pension, at hun i alt har samme forlods beløb som Mikkel. Dvs. at hun kan udtage 30.000 kr. forlods af den supplerende pension, hvorefter de resterende 250.000 kr. indgår i ligedelingen.

Familieret 2012 s. 257 og 298-300.

6. Bodelingen

	Mikkels bodel	Hannes bodel
Øvrige midler	8.000 kr.	60.000 kr.
Ejerlejligheden	400.000 kr.	400.000 kr.
Bilen	150.000 kr.	
Bilgæld	÷ 10.000 kr.	
Gæld til Hanne	÷ 200.000 kr.	
<u>Hannes suppl. pension</u>		<u>250.000 kr.</u>
I alt nettobodele	348.000 kr.	710.000 kr.

Boslodberegning:

Forlods M, 23, 3	48.000 kr.	
Forlods H, 23, 3		200.000 kr.
Ligedeling af (1.058 ÷ 248)	405.000 kr.	405.000 kr.
Boslodder	<u>453.000 kr.</u>	<u>605.000 kr.</u>

Hanne og Mikkel udtager hver forlods for 340.000 kr. pensionsordninger, der ikke indgår i boopgørelsen. Hanne har dertil sine særejeaktier til en værdi af 600.000 kr. samt særejekravet mod Mikkel 200.000 kr.

I alt værdier for **2.538.000 kr.**

Boslodstilsvar fra Hanne til Mikkel: 710.000 kr. ÷ 605.000 kr. (eller 453.000 kr. ÷ 348.000 kr.) = **105.000 kr.** Hanne kan dog modregne, da Mikkel skylder hende 200.000 kr., således at han derefter kun skylder hende 95.000 kr. De 105.000 kr. i boslodstilsvar er betalt ved modregningen.

Familieret 2012 s. 106, 255, 257, 265, 270 og 273.

Opgave 2

Lennart, der havde været gift med afdøde Frida, havde siden 2009 været i uskiftet bo med ægtefællernes fællesbarn, Arne, samt med Karin, der var Fridas særbarn. Da han i 2015 ønskede at gifte sig igen, begærede han den 23. september 2015 det uskiftede bo skiftet.

Det blev under bobehandlingen oplyst, at Frida i 2008 havde oprettet et formgyldigt testamente bl.a. til fordel for Kræftens Bekæmpelse, der ved hendes død skulle modtage et legat på 100.000 kr. Dette legat var derfor udredt ved Fridas død. På det tidspunkt var Fridas bodel 300.000 kr. og Lennarts bodel 500.000 kr. Desuden indeholdt Fridas testamente fra 2008 en bestemmelse om, at hvis Karin gav Lennart sit samtykke til uskiftet bo, skulle Arne kun modtage sin tvangsarv efter Frida, når det uskiftede bo blev skiftet. Karin skulle, såfremt hun gav samtykket, ud over sin legale arv modtage, hvad der svarede til Arnes friarv på skiftetidspunktet. Karin skulle ifølge testamentet også, når et eventuelt uskiftet bo blev skiftet, være berettiget til at udtage den del af Fridas indbo, der hidrørte fra Fridas familie.

Værdierne var ved skiftebegæringen den 23. september 2015 1.400.000 kr. Dertil kom dog yderligere to værdier. For det første et beløb på 110.000 kr., der stammede fra Fridas gruppelivsforsikring, hvis forsikringssum på 300.000 kr. ved Fridas død var udbetalt til Lennart som begunstiget. Af beløbet var 10.000 kr. renter. For det andet en bil, der i 2010 var købt for de resterende 200.000 kr. af samme forsikringssum. Bilen havde nu en værdi af 100.000 kr. I alt var der derfor værdier for 1.610.000 kr.

På skiftet kunne der ikke opnås enighed om fordelingen af disse værdier. Alle ønskede mest muligt. Karin ønskede at udtage et chatol til 10.000 kr. og et antikt bord til 8.000 kr. Begge møbler stammede fra hendes mormor. Lennart ville også udtage bordet, der som chatollet blev brugt i hans spisestue. Derimod ønskede Lennart ikke at udtage chatollet. Arne ønskede at udtage chatollet samt et maleri til en værdi af 70.000 kr., som stammede fra hans farfars hjem. Lennart ville ikke udtage maleriet, men det ville Karin.

Hvordan skal værdierne deles?

Løsningsvejledning til opgave 2

1. Andelene i det uskiftede bo

Fridas testamente til fordel for Kræftens Bekæmpelse på 100.000 kr. betyder, at der ved hendes død blev udredt arv efter hende på $\frac{1}{4}$ af hendes boslod. Hendes boslod var nemlig $\frac{1}{2}$ af (300.000 kr. + 500.000 kr.) = 400.000 kr., idet livsforsikringen tilfaldt Lennart uden om boet, jf. FAL § 102, stk. 1, 2. pkt.

Derfor er restandelene i det uskiftede bo $\frac{4}{8}$ til $\frac{3}{8}$, altså 4 til 3, hvilket betyder andele på $\frac{4}{7}$ til Lennart og $\frac{3}{7}$ til Frida.

Arveret 2013 s. 117.

2. Tvangsarv og arvinger efter Frida

Da Frida til fordel for Kræftens Bekæmpelse allerede har testeret over $\frac{1}{4}$ af sin oprindelige boslod, hvoraf $\frac{3}{4}$ var friarv og $\frac{1}{4}$ tvangsarv, jf. AL § 5 og 10, består $\frac{2}{3}$ af hendes andel af det uskiftede bo af friarv og $\frac{1}{3}$ af tvangsarv.

Fridas arvinger er Lennart, Karin og Arne, der alle er tvangsarvinger, jf. AL § 28, stk. 1, nr. 2.

Arveret 2013 s. 39, 55 og 239-240.

3. Ægtefællens forlods udtagelser

Da Lennart, jf. AL § 23, stk. 2, kan udtage livsforsikringssummen forlods i det omfang, den ikke er forbrugt, og da han også kan udtage renter af og surrogater for forsikringssummen, jf. AL § 23, stk. 5, kan han forlods udtage bilens nuværende værdi på 100.000 kr. og resten af forsikringssummen samt renter heraf med 110.000 kr. I alt kan han forlods udtage 210.000 kr.

Arveret 2013 s. 85 og 87-89.

4. Hvad indgår i delingen af det uskiftede bo, og hvad falder i arv efter Frida

De værdier, der skal deles, er derfor på 1.400.000 kr., jf. AL § 23, stk. 1. Da Fridas andel er $\frac{3}{7}$, falder der 600.000 kr. i arv efter hende. Heraf er $\frac{1}{3}$ = 200.000 kr. tvangsarv efter hende. Den kvantitative testationskompetence er 400.000 kr. Testamentet betyder, at Arnes friarv alene skal tilfalde Karin.

$\frac{1}{2}$ af de 600.000 kr. = 300.000 kr. skal tilfalde Lennart, jf. AL § 9, stk. 1, idet legatet til Kræftens Bekæmpelse må tages forholdsmæssigt fra de legale arvinger i mangel af andre holdepunkter. De øvrige 300.000 kr. skal deles mellem børnene, jf. testamentet. Arne skal alene have sin tvangsarv på $\frac{1}{2}$ (der er to søskende, AL § 1, stk. 1) af $\frac{1}{3}$ (tvangsarvebrøken) af 300.000 kr. Arne skal derfor arve 50.000 kr. Resten, 250.000 kr., skal Karin arve. Heraf er 100.000 kr. den friarv, som Karin skulle have i stedet for Arne.

Lennart modtager forlods 210.000 kr., boslod på $\frac{4}{7}$ af 1.400.000 kr. = 800.000 kr. samt arv på 300.000 kr. I alt 1.310.000 kr. Karin arver 250.000 kr. og Arne 50.000 kr. I alt 1.610.000 kr.

Arveret 2013 s. 39, 55, 117, 219 og 220.

5. Chatollet

Testationen over chatollet (og bordet) er som udgangspunkt gyldig. Den kvalitative testationskompetence på 600.000 kr. er overholdt, jf. AL § 52, stk. 2, 2. pkt., og AL § 91, stk. 1., da chatollet er Fridas. Imidlertid krævede testationen samtykke fra Lennart, jf. AL § 91, stk. 2, men da Lennart ikke ønsker at udtage chatollet, kan testationen ikke tilsidesættes. Arne er ikke beskyttet af reglen i AL § 91, stk. 2. Det er kun Lennart. Karin arver chatollet efter testamentet.

Arveret 2013 s. 240, 241, 242, 243 f. og 246.

6. Bordet

Bordet er ligesom chatollet Fridas indbo i det fælles hjem. Testationen tilsidesættes pga. manglende ægtefællesamtykke, da Lennart ønsker at udtage bordet, jf. AL § 91, stk. 2. Lennart kan udtage bordet, jf. AL § 12, stk. 1 og stk. 2, 1. pkt. om fortrinsret og 2. pkt., hvorefter Karins eventuelle særlige erindringsværdiinteresse viger, da bordet er indbo i det fælles hjem.

Arveret 2013 s. 241, 242, 243 f. og 246.

7. Maleriet

Der er ikke testeret over maleriet. Konflikten afgøres efter AL § 6, stk. 1. Da Arne ikke har arv nok at udtage på, kan kun Karin udtage maleriet (AL § 6, stk. 2, hvis Arnes arv er beregnet forkert og er 70.000 kr.).

Arveret 2013 s. 49.

8. Boopgørelse

Lennart	1.310.000 kr. herunder bordet.
Frida	250.000 kr. herunder chatollet og maleriet.
Arne	50.000 kr.
<u>I alt</u>	<u>1.610.000 kr.</u>